

PROGRAMMA VAN KANSEN D66

Inleiding

Onze samenleving zal de komende jaren gaan veranderen. Van verzorgingsstaat naar een samenleving waarin de burger zoveel mogelijk participeert. Dat vereist aanpassingen van de (lokale) overheid en van de burger. In de afgelopen decennia was het vanzelfsprekend dat de staat een flink aantal zaken voor haar rekening nam, zoals gezondheidszorg, jeugd- en jongerenwerk, ouderenzorg, etc. Die tijden zijn voorgoed voorbij. De subsidies voor sport, kunst en cultuur zijn niet vanzelfsprekend meer en worden vaak gehalveerd. De staat delegeert een fors aantal taken naar de lokale overheden met het daarbij behorende budget, dat helaas aanzienlijk kleiner is dan we gewend waren. Niet alleen de lokale overheid, maar ook de individuele burger moet zijn of haar verantwoordelijkheid nemen.

D66 Noordwijk heeft niet voor niets besloten om weer zelfstandig aan de Gemeenteraadsverkiezingen 2014 deel te nemen. D66 Noordwijk ziet ook kansen in deze nieuwe stijl van samenleven.. We geloven namelijk in de onafhankelijkheid en de kracht van mensen, in hun vindingrijkheid en creativiteit. In het eigen vermogen om oplossingen te bedenken Wij willen stimuleren, enthousiasmeren en samen werken aan eigen initiatieven.

Daar moet de overheid bij aansluiten. Niet overnemen, maar ondersteunen en motiveren. We denken dat het anders kan en anders moet.

We zoeken daarbij naar het evenwicht tussen de autonomie van de individuele burger en het belang van de (Noordwijkse) samenleving.

We realiseren ons ook dat er mensen zijn die zichzelf niet kunnen redden. Voor die mensen dragen we gezamenlijk verantwoordelijkheid.

We willen heldere en transparante politiek bedrijven. We zoeken nieuwe antwoorden op – soms oude – vragen. We doen dit Innovatief, pragmatisch en duurzaam. Niet alles staat vermeld in ons Programma van Kansen. In de loop van de komende vier jaar zullen zich nieuwe vragen, maar ook kansen voordoen

Bij het vinden van antwoorden laat D66 Noordwijk zich leiden door de vijf richtingaanwijzers van onze partij. U vindt ze als bijlage toegevoegd aan dit programma.

Noordwijk, december 2013

Hoofdstuk 1: Burger en Bestuur

Visie:

Een goed en betrouwbaar bestuur is van vitaal belang voor de democratie. Bestuurders moeten controleerbaar zijn en besluitvorming transparant. Recente incidenten rondom integriteit van lokale bestuurders heeft deze noodzaak alleen maar herbevestigd.

Het gemeentebestuur moet een volwaardige partner zijn in breed regionaal verband om de belangen van gemeente en de streek te kunnen behartigen. Daartoe zijn in de Duin-en Bollenstreek al de nodige samenwerkingsafspraken gemaakt. Dit is, gezien de al jaren durende discussies hierover, een grote stap voorwaarts.

Voor de Duin- en Bollenstreek acht D66 het noodzakelijk te komen tot een verregaande samenwerking, die op den duur kan leiden tot herindeling. Alleen dan kan een volwaardige, democratisch legitieme en krachtige gemeente een rol van betekenis spelen met partners in de regio tussen Noord-Holland en Leiden-Den Haag-Rotterdam.

Indien wij vinden dat een verregaande samenwerking, eventueel gevolgd door herindeling ongewenst is, zullen we dit motiveren op basis van de drie criteria: bestuur, democratie, financiën. Alleen indien deze drie punten niet gewaarborgd zijn is verregaande samenwerking onbespreekbaar.

De bedrijvigheid in de Duin- en Bollenstreek is gediend bij een regio-visie die de lokale belangen overstijgt. De vraag om als 'één mond' te kunnen spreken is een herhaalde wens van de ondernemers in de streek. D66 onderschrijft de argumenten die door de ondernemers worden aangevoerd en wil zich ook daarvoor sterk maken. Ook de belangenbehartiging van de ondernemers in Duin- en Bollenstreek is gediend bij een stevig samenwerkingsverband dat vereenvoudiging en meer helderheid in de diensten aan ondernemers geeft.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Voor de regio:

Werken aan de opbouw van de samenwerking in de Duin- en Bollenstreek en daarvoor een democratisch bestuursorgaan oprichten waarin vertegenwoordigers partijstandpunten innemen en niet vanuit hun gemeenten denken.

Voor de communicatie met de burgers in de streek een gezamenlijk beleid voeren en dit gezamenlijk ten uitvoer brengen om voldoende kwaliteit te kunnen bieden. Waar mogelijk doen we de communicatie digitaal.

Minder gedetailleerde regels voor ondernemers en controle op resultaat en niet op proces.

Bij tegengestelde regels kiest de ondernemer zelf.

Eén contactpersoon bij de overheid voor ondernemers om regeldruk te verminderen. Er komt een 'ombudsman' voor ondernemers met een stevig mandaat.

Voor Noordwijk:

De gemeente moet aansluiten bij initiatieven van inwoners. Niet overnemen, maar ondersteunen en motiveren. We denken dat het anders kan en anders moet.

We zoeken naar het evenwicht tussen de autonomie van de individuele burger en het belang van de (Noordwijkse) gemeenschap.

Vergunning wordt automatisch toegekend als de overheid niet tijdig handelt: *lex silencio positivo*.

We realiseren ons ook dat er mensen zijn die zichzelf niet kunnen redden. Voor die mensen dragen we gezamenlijk verantwoordelijkheid.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

Innovatief:

- De lokale overheid moet minder sturen en durven loslaten.
- Er is ruimte voor eigen initiatieven.
- D66 Noordwijk ziet niet alleen een mondige burger, maar vooral een betrokken burger.
- De gemeente ondersteunt en motiveert.
- Er komt een lokale ombudsman voor inwoners en een regionale voor ondernemers.

Pragmatisch:

- Regels worden vereenvoudigd en zijn eenduidig.
- De regeldruk wordt aanzienlijk teruggeschoefd.
- Er komt een aanspreekpunt voor beginnende ondernemers en ZZPers om hen door de warboel van gemeentelijke regels heen te helpen.
- Er moet ruimte zijn om dat, wat mensen op eigen kracht kunnen ook te realiseren.
- Jaarlijks terugkerende evenementen krijgen een vergunning voor drie jaar met een oplegvel voor eventuele kleine veranderingen.
- Controle op resultaat en niet op proces.

Toekomstgericht:

- Noordwijk is geen eiland, D66 Noordwijk heeft een open blik naar de regio en is bereid over grenzen heen te kijken.
- De gemeente is een betrouwbare partner in breed regionaal verband.
- De gemeente zet in op gestructureerde en strategische samenwerking met de Bollen-5. Waar mogelijk haken we Katwijk aan.
- De gemeente informeert haar inwoners over voor- en nadelen van een verregaande samenwerking met de Bollen5 gemeenten.
- Een referendum over dit onderwerp moet mogelijk zijn.

Betrouwbaar:

- De lokale overheid moet meer vertrouwen hebben in de kracht van haar inwoners.
- Belangenorganisaties moeten regelmatig gehoord worden.
- De overheid rekent een goede communicatie met de burger tot haar "*core business*". Omgekeerd luistert de overheid naar haar burgers.

Hoofdstuk 2: Milieu en Duurzaamheid.

Visie:

Voor D66 Noordwijk is een groene, duurzame leefomgeving van essentieel belang voor haar inwoners. Door de bollenteelt wordt de Bollenstreek weliswaar als groen gebied ervaren, maar er zijn op het gebied van duurzaamheid nog grote stappen te maken. D66 wil dan ook ambitieuze doelen stellen om Noordwijk een gezondere leefomgeving te bieden en in 2030 **een energie-neutrale** gemeente te zijn. We zien de gemeente als de aanjager van 'verduurzaming' en bieden ondersteuning voor alle private initiatieven. Dat is beter voor iedereen, maar vooral voor het milieu.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Gemeentelijke organisatie:

De gemeente Noordwijk heeft een voorbeeldfunctie naar haar inwoners toe. De gemeente kijkt als eerste binnen de eigen organisatie naar wat milieuvriendelijker en energiezuiniger kan. Denk hierbij aan het vervangen van de verlichting, energiebesparende apparatuur, leidingwater in plaats van flesjes, maar ook het plaatsen van zonnepanelen en of planten op het dak van het gemeentehuis. Hierbij kan uiteraard ook gedacht worden aan het minimaliseren van het papierwerk binnen de organisatie en een elektrisch wagenpark.

Openbare ruimte:

In de openbare ruimte zijn nog veel punten te winnen. Zo heeft de Taskforce Verlichting in 2008 gerapporteerd dat de straatverlichting tot 2020 gemiddeld 30% energiezuiniger gemaakt kan worden. D66 wil dat er bij vervanging gekeken wordt naar dimbare LED lantaarnpalen, die individueel ingesteld kunnen worden op de behoeftes en het gebruik van de openbare ruimte. Daarnaast moeten burgers meer invloed krijgen op het groen dat in de openbare ruimte geplaatst wordt.

Aanbesteding:

Bij de aanbesteding van (woningbouw)projecten moet er altijd een duurzaamheidsclausule ingebouwd worden. Deze voorziet erin dat er uitsluitend duurzame materialen gebruikt worden bij de bouw. Ook andere energiebesparende maatregelen zoals een gescheiden watertoevoer verdienen de voorkeur. Klimaatneutraal bouwen is essentieel voor een duurzaam energie-neutraal Noordwijk. Ook bij het aanbesteden van gemeentelijke taken zal er gelet worden op duurzaamheid.

Bouwen en renovatie:

Nieuwbouwprojecten moeten een voorbeeld worden van duurzaam bouwen, met voldoende oog voor een groene leefomgeving. Ook bij renovaties wordt veel aandacht besteed aan het duurzaamheidsaspect.

Duurzame afvalverwerking

Op dit moment wordt er naast GFT- en restafval alleen plastic en glas ingezameld. Er is op dit gebied nog een flinke slag te maken. D66 Noordwijk ziet kansen voor wat betreft het meer gescheiden inzamelen. Dit moet in regionaal verband geregeld worden. Daarnaast moet er serieus onderzoek gepleegd worden naar de invoer van het zgn. diftar-systeem, waarbij burgers worden aangeslagen naar de hoeveelheid afval die zij inleveren. Dit is een succesvolle manier om de afvalstroom te verminderen.

Educatie:

D66 is van mening dat het bijbrengen van een besef van een goed milieu niet vroeg genoeg kan beginnen. D66 is voorstander van milieulessen op basisscholen en de aanleg van schooltuinen, waar de leerlingen zelf bezig zijn met het planten van groente, fruit en ander groen en met eigen ogen de vorderingen kunnen volgen. D66 wil in overleg met het onderwijs kijken naar de mogelijkheden. De gemeente kan een faciliterende rol spelen.

Watertappunten:

Naar schatting is de milieubelasting van kraanwater 650 keer minder dan gebotteld water. D66 is dan ook voorstander van het plaatsen op drukke, toeristische gebieden van openbare watertappunten. Hiermee vergroot Noordwijk meteen haar gastvrijheid en waardering.

Elektrische auto's:

D66 is van mening dat de gemeente kosteloos een oplaadpunt moet faciliteren bij de eigenaar voor de deur en er gekeken moet worden naar oplaadpunten op parkeerplaatsen

exclusief voor elektrische auto's, om zo het gebruik en bezit te stimuleren. Het aanleggen van oplaadpunten is een vereiste bij het aanleggen van een nieuwe woonwijk of industriegebied.

Informereren:

De gemeente moet de bewoners en ondernemers actief informeren over duurzame initiatieven. Hierdoor worden initiatieven binnen de gemeente eerder opgepakt. Een voorbeeld is Greencar, waarbij verschillende buurtgenoten één 'groene' auto huren en beheren. Goed voor de portemonnee, het milieu en de parkeerruimte. De gemeente stimuleert door geen parkeerkosten te heffen op deze auto's.

Fiets:

De fiets is het meest milieuvriendelijke vervoersmiddel en ideaal voor kleine stukjes, boodschappen en dergelijke, maar dan moeten er wel degelijke stallingen zijn om je fiets te stallen. D66 zet in op hoogwaardige fietsstallingen, naar gelang de behoefte bewaakt. Ook voor fietsen komen er elektrische oplaadpunten op cruciale punten in het dorp.

Lokale Duurzame Energie Coöperatie

D66 Noordwijk wil onderzoeken samen met andere Duin- en Bollenstreek gemeenten of er behoefte bestaat aan het oprichten van een Lokale Duurzame Energie Coöperatie die de energie van de gemeente op een duurzame manier regelt en levert. De gemeente neemt het voortouw in de oprichting, maar is later slechts deelnemer, samen met bedrijfsleven en bewoners.

Ondersteuning:

De gemeente zou alle ondersteuning moeten bieden aan private initiatieven die helpen Noordwijk groener en duurzamer te maken. Het is van belang faciliterend op te treden en waar mogelijk hindernissen omtrent vergunningen en dergelijke samen aan te pakken.

Gemeentelijke instellingen:

D66 wil dat organisaties zoals scholen, sporthallen, het zwembad en de bibliotheek waar mogelijk beginnen met het plaatsen van zonnepanelen, zonneboilers en andere energiebesparende installaties. Hiermee pakt men niet alleen de duurzaamheid aan, maar het zorgt tevens voor significant lagere energiekosten.

Openbaar groen:

De gemeente draagt zorg voor het beheer van het groen in de openbare ruimte, maar kan deze in overleg met wijkverenigingen uit handen geven. D66 is van mening dat de gemeente, waar mogelijk, zich zo min mogelijk met het groen moet bemoeien. Dit om de biodiversiteit te verhogen en de kosten te verlagen.

Na succesvolle proeven in andere gemeenten vindt D66 dat ook Noordwijk proef moet draaien met het uitbeheer geven van gemeentelijk groen. Buurtbewoners krijgen hierbij het beheer over het groen in hun straten en kunnen deze naar eigen inzicht inrichten, zolang dat het verkeer niet belemmert en een zekere kwaliteit gewaarborgd blijft.

Buitengebied:

In de buitengebieden moet de gemeente met name de verrommeling van het gebied controleren. We streven naar een zo open mogelijk (bollen)landschap, waar geen ruimte is voor in onbruik geraakte kassen, schuren en andere gebouwen.

Groene gebieden:

Open gebieden die delen van Noordwijk scheiden, zoals de groenstrook bij het Middengebied tussen Binnen en Zee zijn essentieel in de beleving. D66 Noordwijk vindt dat deze gebieden weids en open moeten blijven en niet dicht moeten slibben.

Duurzame energie

D66 is voorstander van het windpark Luchterduinen in zee. De 23 km. zone moet

aangehouden worden. Goed overleg met de commerciële bedrijven is effectiever dan dwars voor de kar te gaan liggen. De gemeente is hierbij faciliterend en laat de plaatsing over aan commerciële bedrijven en/of private initiatieven. Het plaatsen van zonnepanelen door particulieren wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.

Klimaatfonds:

D66 vindt het van groot belang dat iedereen duurzame investeringen kan doen en wil daarom samen met andere gemeenten de mogelijkheden van een klimaatfonds onderzoeken. Tegen een lage rente kunnen huizenbezitters en ondernemers bij dit fonds een lening afsluiting om duurzame investeringen te bekostigen.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- D66 streeft naar een energieneutraal Noordwijk in 2030. Dit houdt in dat er op jaarbasis geen netto import van fossiele brandstof van buiten de gemeentegrens nodig is om in de behoefte te voorzien.
- De eigen productie van duurzame energie wordt vergroot met behulp van zon, warmte, biomassa en wind in combinatie met de razendsnelle technologische ontwikkeling.
- Onderzoek naar invoering van het diftar-systeem en inzamelen in meer fracties.
- D66 Noordwijk wil op korte termijn de gemeentelijke organisatie verder verduurzamen. Alle nieuwe bouwprojecten binnen de gemeente worden energieneutraal.
- D66 wil een Lokale Duurzame Energie Coöperatie. De gemeente neemt het voortouw bij de oprichting, maar is later slechts deelnemer, samen met bewoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.
- Er komt een klimaatfonds, samen met de andere vijf gemeenten in de Bollenstreek, waar tegen lage rente geleend kan worden voor duurzame investeringen
- De bewoners betrekken bij het inrichten van de openbare ruimte in hun wijk. Ze zorgen gezamenlijk voor het onderhoud.
- Energiezuinige en milieuvriendelijke maatregelen in het gemeentehuis en gemeentelijke instellingen.
- De afvalverwerking verduurzamen door meer gescheiden in te zamelen.
- Straatverlichting wordt LED verlichting en regelbaar naar behoefte.
- Er komen elektrische oplaadpunten voor auto en fiets.
- Er komen watertappunten in het dorp.
- Open gebieden in het Middengebied blijven onbebouwd.
- Gemeente faciliteert en ondersteunt initiatieven van inwoners op het gebied van duurzaamheid.

Hoofdstuk 3: Recreatie en Toerisme

Visie:

Recreatie en Toerisme zijn belangrijk voor de gehele Duin- en Bollenstreek. Het gebied is aantrekkelijk voor kort en langer verblijf. Recreatie en toerisme is een belangrijke economische pijler voor de streek en biedt veel werkgelegenheid. De bollenteelt met zijn toeristisch uiterst aantrekkelijke bollenvelden draagt er toe bij dat de toerist van vroeg in het voorjaar tot ver in het najaar veel mogelijkheden wordt geboden.

Bijzondere attracties die veel toeristen trekken zijn de Keukenhof en ESA Space Center. Het Bloemencorso speelt een essentiële rol in de toeristische aantrekkelijkheid van de streek, In het westelijk deel van Nederland is de Duin- en Bollenstreek geen geïsoleerd gebied. Het is omringd door stedelijke agglomeraties die elk op een eigen manier aantrekkelijk zijn voor de toerist.

Even zo aantrekkelijk is de Noordzeekust en het meren- en plassen gebied aan de oostzijde van de streek.

D66 vindt het belangrijk dat de toeristische aantrekkelijkheid van de streek optimaal wordt benut en verder wordt versterkt. Voorwaarde is dat het accent meer komt te liggen op duurzaamheid en het versterken en behoud van natuurwaarden. Zowel landelijk als internationaal liggen er kansen om de Duin- en Bollenstreek te promoten

Welke kansen zie D66 Noordwijk?

De beste kansen ziet D66 Noordwijk in het gezamenlijk promoten (landelijk en internationaal) van de Duin- en Bollenstreek met zijn vele facetten. De (buitenlandse) toerist ziet de streek als één geheel. Daarnaast is een heldere positionering van Noordwijk noodzakelijk als congresbadplaats direct aan de kust.

Waterrecreatie van Kaag tot kust: de onderlinge synergie versterken. Waterverbindingen benutten (faciliteren) tussen Noordwijk/Katwijk en de Kaag. Naast de watersporten op zee meer bekendheid geven aan binnenwaterrecreatie (toertochten en surfen)

Samenwerking aangaan en versterken met grote toeristisch aantrekkelijke steden (Amsterdam, Leiden, Den Haag, Haarlem) om gezamenlijk internationaal bekendheid te genereren en zo meerwaarde te creëren. De Duin- en Bollenstreek is onderdeel van een gebied met een enorm recreatief en cultureel aanbod.

De toeristenbureaus (VVV) creëren meer kansen als zij samenwerken om de streek te promoten.

Het oprichten van een demonstratiecentrum Bollenteelt (hoe worden anno 2014 bollen geteeld en wat doen we er mee). Daarmee wordt gedurende het gehele jaar belangstelling voor de bollenteelt gegenereerd. Het initiatief zal vanuit de sector moeten komen. De overheid kan faciliteren.

Congrestoerisme is belangrijk voor de regio. Het is een belangrijke stimulans voor de regionale economie en verdient blijvende aandacht.

D66 Noordwijk wil de mogelijkheid open houden om de toeristenbelasting voor een deel te benutten voor verdere promotie van Noordwijk, maar ook nadrukkelijk voor de gehele Duin- en Bollenstreek. Noordwijk Marketing speelt hierin een belangrijke rol, samen met de VVV's uit de regio.

Het fiets- en wandeltoerisme komt op. Het bestaande netwerk moet verder worden uitgebouwd en de aangewezen fietspaden moeten van een goede kwaliteit zijn.

Permanente bewoning van voor recreatie bestemde voorzieningen moet worden tegengegaan. De gemeente draagt in de planvorming bij aan een verdere kwaliteitsslag in deze sector.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- Een heldere positionering van Noordwijk in de regio. Wat doen we wel en wat doen we niet. We profileren ons vooral als de badplaats van de regio:
 - Cultuurbadplaats
 - Recreatiebadplaats
 - Congresbadplaats
 - Zorgbadplaats
 - Ruimtevaartbadplaats
 - Bloemenbadplaats
- Dit vereist een stevige innovatie in de horeca en in de detailhandel.

- De gemeente ontwikkelt een toekomstgerichte visie op economisch en toeristisch gebied en blijft alert op de komende ontwikkelingen. Voor zelfgenoegzaamheid is geen plaats.
- De ondernemer is aan zet, de gemeente faciliteert en biedt kansen.
- De ondernemers praten mee over de besteding van de toeristenbelasting.
- Noordwijk Marketing richt zich op het promoten van de regio, samen met de overige VVV's en spant zich in om geheel Noordwijk (inclusief Noordwijk Binnen) een prominente plaats te geven in de streek. Daarbij wordt het faciliteren van de eigen inwoners niet vergeten. De organisatie gaat terug naar haar roots: promoten en faciliteren van hotels en horeca, detailhandel en evenementen.
- Het inzetten van een regio-toeristenbus tijdens het toeristenseizoen teneinde het bereiken van het strand en overige attracties in de regio te vereenvoudigen.

Hoofdstuk 4: Economie

Visie:

Economie en toerisme zijn in deze streek sterk met elkaar verbonden. In het hoofdstuk "Recreatie en Toerisme" is daar al veel over gezegd.

D66 is van mening dat de Duin- en Bollenstreek een streek moet blijven waar bollen worden geteeld, waarbij de nadruk vooral moet liggen op hoogwaardige teelt, niches en "research and development". De Greenport is voor deze streek van levensbelang om het gebied zo open mogelijk te houden.

De lokale overheid moet faciliteren om ontwikkelingen op dit terrein mogelijk te maken en moet bijdragen aan het op gang brengen van contacten met landelijk of internationaal werkende onderzoekscentra. Het is belangrijk dat de bestaande aansluiting bij de kennisinfrastructuur van Bio Science en Space Technology wordt versterkt. De bollensector moet voldoende volume houden om de flankerende bedrijvigheid in de maak- en dienstensector in stand te houden. Maar ook op andere terreinen heeft deze streek wat te bieden. D66 wil dat innovatie in de streek wordt ondersteund. Dat biedt meer perspectief dan uitsluitend inzetten op gestandaardiseerd productiewerk. Nieuw ondernemerschap aanboren vergroot de vitaliteit van de streek

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Voor de regio::

- De GOM als concept gebruiken voor andere sectoren die geherstructureerd moeten worden. Herinrichting van het buitengebied voor wat betreft bedrijfsgerichte ruimtelijke ordening is dringend gewenst.
- Opstartende innovatieve bedrijven ondersteunen. Dat kan door ervaren ondernemers jonge ondernemers te laten coachen. De lokale overheid kan daarin een initiërende rol spelen eventueel in samenwerking met KvK en ondernemersverenigingen en branche-organisaties. D66 pleit voor realisatie van flexwerkplekken voor startende ondernemers.
- Bedrijven aan huis op het terrein van de (zakelijke) dienstverlening aan minder regelgeving onderwerpen.

- Oprichten van een ondernemersfonds met een tarief dat in de hele regio op gelijk niveau ligt kan bijdragen aan fondsvorming om de lokale ondernemer te ondersteunen.
- Regelgeving voor ondernemers moet beperkt blijven tot het noodzakelijke.
- Strikte handhaving van verbod op verkoop kleine consumenten -artikelen/food op bedrijventerreinen.
- Een evenwichtige verdeling van economische activiteiten over de regio
- Eenheid en krachtig optreden van de regio is noodzakelijk om geen speelbal te worden van grote partijen in de drukke Randstad.

Voor Noordwijk:

Toerisme is een belangrijke pijler voor de Noordwijkse economie. Noordwijk heeft door haar ligging aan zee grote kansen in deze sector en trekt andere sectoren met zich mee in haar succes.

Bij de ontwikkeling van een economische visie moeten we het feit dat wij aan zee liggen uitbuiten. Geld verdienen en werkgelegenheid creëren moeten we dus vooral via onze unieke ligging: de zee en het prachtige duingebied, dus via hotelkamers, andere horeca en detailhandel.

D66 is daarom voorstander van het uitbreiden van het aantal hotelkamers. Sluiting van hotels moet worden gecompenseerd, anders slachten we de kip met de gouden eieren.

Voor het promoten van Noordwijk op vele terreinen moet de rol van Noordwijk Marketing worden uitgebouwd.

Daarnaast moeten we ons hard maken om het unieke Space Center in Noordwijk te houden.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- **Innovatie** is een sleutelwoord voor de toekomstige ontwikkeling van Noordwijk. Horeca en detailhandel zijn sleets geworden. De gemeente moet innovatie op deze terreinen stimuleren en faciliteren.
- Hierbij is intensieve samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en gemeente voorwaarde. Die samenwerking kan aan Noordwijk een incubatiefunctie geven waarbij nieuwe formules worden ontwikkeld.
- Om de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en gemeente mogelijk te maken dient een innovatiefonds te worden ingesteld. Financiering kan worden gerealiseerd door een nader vast te stellen percentage van de opbrengst van de toeristenbelasting hiervoor te bestemmen.
- Een externe aanbieder t.b.v. innovaties aantrekken, te betalen uit het fonds.
- Bij nieuwe ontwikkelingen zoeken we naar duurzame productiemilieus.
- Economische ontwikkeling wordt vaak belemmerd door regelgeving en procedures. Vermindering van de regels en vereenvoudiging van de procedures zijn dan ook noodzakelijk. De neiging om bij elk gerezen probleem nieuwe regels te creëren moet dan ook worden onderdrukt.
- In de komende raadsperiode zal de gemeente projectmatig de terugdringing van regelgeving en bureaucratie ter hand nemen.
- De gemeente stelt daartoe een regelwaakhond aan.

- Integratie van strand-bollen en congresterisme. Pakketten aanbieden aan omliggende grote steden en het buitenland.
- De overheid dient een betrouwbare partner te zijn van het bedrijfsleven. Een expliciete en evenwichtige afweging van de belangen van de (individuele) onderneming en die van de Noordwijkse bevolking dient transparant ten grondslag te liggen aan de besluitvorming.
- Daarbij dient de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de ondernemer uitgangspunt te zijn. Het economisch belang van de individuele ondernemer is evenwel niet doorslaggevend: er moet sprake zijn van een win-win situatie voor de Noordwijkse samenleving als geheel
- De gemeente zal met spoed een toekomstvisie dienen te ontwikkelen, waarbij de op ons af komende ontwikkelingen uitgangspunt moeten zijn.
- De invloed van het internet op het koopgedrag, de andere voorkeuren van de jongere generaties op het gebied van horeca en recreatie, de impact van sociale media, de veranderingen in de zorg voor ouderen, e.d. hebben vergaande invloed op het bedrijfsleven. De gemeente moet daar, samen met het bedrijfsleven op inspelen.
- Leegstand van winkels tegengaan door medewerking te geven aan het omzetten van een winkelbestemming in woonbestemming. Dit geldt uitsluitend voor winkels buiten de winkelcentra.
- Zorg kan een belangrijke impuls geven aan de werkgelegenheid. De combinatie van zorgverlening en hotelfunctie moet verder uitgebouwd worden.

De eerder genoemde *innovatie* is hier het sleutelwoord: het kan anders en het moet anders!

Hoofdstuk 5: Jeugd en onderwijs

Visie:

Onderwijs is een essentiële voorwaarde om mensen het beste uit zichzelf te laten halen. Onderwijs vormt één van de pijlers van de ontwikkeling van kinderen, economische groei en maatschappelijke stijging.

Het onderwijs moet aansluiten bij de wensen en behoeften die leven in de samenleving en op de arbeidsmarkt. D66 investeert daarom in het optimaal bieden van kansen, in het wegwerken van onderwijs achterstanden en in faciliteiten die het geven van goed onderwijs mogelijk maken. D66 steunt alle initiatieven die nodig zijn of neemt zo nodig zelf het voortouw om de aansluiting van het onderwijs met de arbeidsmarkt te verbeteren. De gemeente gaat niet over de inhoud van het onderwijs.

D66 steunt de overgang van alle onderdelen van de jeugdzorg naar gemeenten. Jeugdzorg moet in de buurt van kinderen worden georganiseerd, onder verantwoordelijkheid van het meest nabije bestuur. De complexiteit van de jeugdzorg, de juridische context en het toezicht vragen om specifieke expertise van gemeenten. Voor D66 is dit bij de transitie een belangrijk aandachtspunt. Het is daarom goed om dit met de gemeenten in de Duin-en Bollenstreek gezamenlijk op te pakken. De ambulante en intramurale GGZ zorg is te specialistisch en zal dus altijd in regionaal verband moeten worden geregeld.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

De gemeente voert een pro-actief onderwijsbeleid. D66 wil dat de capaciteit van leerlingen en studenten zo goed mogelijk wordt benut.

De gemeente biedt ondersteuning op het gebied van onderwijsachterstanden en onderwijskansenbeleid. D66 wil dat de gemeente zich met name actief inzet bij het wegwerken van achterstanden bij jonge kinderen. Een aantal zaken kunnen regionaal worden opgepakt.

D66 wil dat het (beroeps)onderwijs, werkgevers, reïntegratiebedrijven en de gemeente beter samenwerken om het beroepsonderwijs te laten aansluiten op de arbeidsmarkt.

D66 stimuleert samenwerking van CJG, Jeugdzorg, kinderopvang, peuterspeelzalen en scholen in brede buurtscholen of (nog een stapje verder) in integrale kindcentra.

D66 Noordwijk ziet kansen om scholen multifunctioneel te benutten in het voordeel van scholen zelf (meer faciliteiten en een breder aanbod) en van andere organisaties die accommodaties nodig hebben. Basisscholen hebben een spilfunctie in de wijk. Schoolgebouwen moeten ook inzetbaar zijn voor wijkactiviteiten. Schoolpleinen moeten zo worden ingericht dat kinderen ook na schooltijd hiervan gebruik kunnen maken.

D66 wil jongeren meer actief bij de gemeenschap betrekken (bevorderen jeugdparticipatie). Een prominente plaats is hier weggelegd voor het Jeugd- en Jongerenwerk. Geef het Jongerenwerk de ruimte om eigen ideeën aan te dragen. De gemeente kan faciliterend optreden. Stimuleer de samenwerking met jeugdzorg, leerplichtambtenaren en welzijnsorganisaties.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- Voorkomen dat kinderen van laagopgeleide ouders met een taalachterstand aan het onderwijs beginnen. Belangrijke instrumenten hierbij zijn de voor- en vroegschoolse programma's. D66 Noordwijk wil de komende jaren meer inzetten op het aanpakken van achterstand bij heel jonge kinderen, al vanaf het moment dat zij naar de peuterspeelzaal gaan.
- Inburgeringscursussen en volwasseneneducatie zijn goede instrumenten om laaggeletterdheid en analfabetisme aan te pakken. Het heeft de voorkeur dergelijke initiatieven waar mogelijk te verbinden aan brede scholen. Dit kan in regionaal verband opgepakt worden.
- Goed beroepsonderwijs staat of valt met voldoende stageplekken. D66 wil dat de gemeente hieraan actief bijdraagt. Niet alleen zelf binnen de gemeentelijke organisatie, maar ook door eisen te stellen over het aantal stageplekken dat leveranciers moeten leveren.
- Er wordt geïnventariseerd wat het bedrijfsleven nodig heeft aan geschoolde mensen. De uitkomsten bespreken met de scholen en de gemeente. In regionaal verband krachtig inzetten bij VMBO, MBO en HBO scholen om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen en zo nodig opleidingen aan te passen
- Vanuit de gemeente opleidingen in de regio beter clusteren op bijv. een website. Dit in nauwe samenwerking met het Jongerenwerk.
- Bekijken of de taak van het Jongerenwerk moet worden uitgebreid m.b.t. opleidingen en werkgelegenheid. Dit onder de aandacht brengen bij scholen en leerlingen van de scholen.

- D66 is voorstander van ruim opgezette brede scholen als centra in een wijk; zowel binnen het basis- als het voortgezet onderwijs. Op zulke brede scholen kunnen kinderen, ouders en buurtbewoners overdag en in de avonduren gebruik maken van faciliteiten als sportvoorzieningen, scholingsmogelijkheden, kinderopvang en voor- en naschoolse opvang.
- De gemeente is begonnen met een Convenant Veiligheid Onderwijs tussen de gemeente, de politie en de scholen. Het moet helder zijn wat de verantwoordelijkheid van de gemeente, de politie en de school zelf is. De verkeerssituatie rondom scholen wordt substantieel verbeterd, waarbij rekening wordt gehouden met alle vormen van vervoer.
- In het kader van de nieuwe wetten t.a.v. participatie in de samenleving het aanstellen van conciërges op scholen stimuleren (vgl. de vroegere “Melkertbanen”).
- Wij gaan voor het opnieuw invoeren van het schoolzwemmen in ons mooie nieuwe zwembad. Behalen van diploma A en B is een must voor alle kinderen.
- Jongeren doen actief mee. Bij projecten in de wijk wordt actief gezocht naar jongeren die mee kunnen helpen met de organisatie en uitvoering. Er komt een digitaal wijknetwerk beheerd door jongeren.
- Op hangplekken voor jongeren kan gestuurd worden door gratis wifi aan te bieden.
- Gebruik communicatiekanalen die de jeugd aanspreken. Betrek jongeren actief bij het vaststellen van lange termijn visies van de gemeente en de regio.
- Creëer kleinschalige speelplekken voor jongeren (vooral 12-16 jaar) in de wijk, zoals tafeltennistafels, trapveldjes, doeltjes, etc. op een zichtbare plaats. Deze kleine trekpleisters maken de wijk levendiger.
- De alcoholconsumptie en het drugsgebruik onder jongeren moeten dalen. Inzetten op een krachtig preventief beleid, waarbij ouders via scholen en sportverenigingen worden betrokken bij en aangesproken op (overmatig) alcohol- en drugsgebruik van hun kind.
- Goede voorlichting aan jongeren en ouders over drank en drugs.

Hoofdstuk 6: Kunst, Cultuur en Sport

Visie

De gemeente Noordwijk mag zich gelukkig prijzen met een opvallend rijk aanbod aan kunst en cultuur in ons dorp. Het keurmerk Quality Coast hebben we voor een groot deel te danken aan het ruime aanbod van culturele evenementen. Het hele jaar door is er veel te beleven op het gebied van kunst en cultuur. Dit alles dankzij de inzet van een grote schare vrijwilligers: Creatieve geesten, die de mooiste projecten belangeloos bedenken en vele vrijwilligers die bereid zijn de handen uit de mouwen te steken bij de realisering. Denk aan Kunstklank, Kleijnkoor, Zeep aan Zee, Opera aan Zee, Schilderfestival, Muziek in Jeroen, Muzikale Kerstwandeling, Cultuurcafé, Schrijvers Binnen. Daarnaast hebben de meer reguliere verenigingen als muziekverenigingen, toneel- en operetteverenigingen zich een stevige plaats verworven in de Noordwijkse gemeenschap. Drie musea, uitsluitend gerund door vrijwilligers zijn een bezoek meer dan waard. In Noordwijk Binnen vormen de Historische Rondwandelingen en de beklimming van de Toren een aantrekkelijke toevoeging aan ons toeristisch product.

D66 Noordwijk vindt dat we zorgvuldig om moeten gaan met al deze creativiteit en zuinig moeten zijn op alle vrijwilligers die bereid zijn om zich hiervoor in te spannen. Vrijwilligers zijn

het cement van de samenleving. Kunst en cultuur verbindt mensen, verhoogt de maatschappelijke samenhang en geeft ons een eigen identiteit. Culturele educatieve activiteiten spelen in het leerproces van kinderen een onmiskenbare rol. Een culturele gemeente is een rijke en sociale gemeente. D66 vindt dat kinderen via de school van jongs af aan bekend gemaakt moeten worden met kunst en kunstbeoefening.

Tegelijkertijd zijn we ons er van bewust dat de bomen niet meer tot in de hemel groeien en dat het geld maar een keer kan worden uitgegeven. Bezuinigingen treffen dus ook noodgedwongen alle culturele en kunstinnige projecten. Toch wil D66 Noordwijk zich inspannen om kunst en cultuur voor Noordwijk te behouden.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

De veranderende samenleving en de bezuinigingen op alle terreinen dwingen ook de culturele en kunstzinnige sector om op innovatieve wijze te zoeken naar nieuwe werkvormen en creatief te zijn in het aanboren van nieuwe geldstromen.

De lege kantoren en gemeentelijke panden kunnen (tijdelijk) een oplossing bieden voor het huisvestingsprobleem van kunstenaars en dienen als werkplaats voor startende ondernemers. Dat biedt kansen tot kruisbestuiving. Het cultureel ondernemerschap moet gestimuleerd worden.

De gemeente moet zich meer gaan richten op het faciliteren van evenementen zonder krampachtig bezig te zijn met de regels. Uitgaan van vertrouwen en niet van georganiseerd wantrouwen. Dat biedt ook nieuwe kansen.

Het vergunningenbeleid moet sterk vereenvoudigd. Geen onzinnige en elkaar tegensprekende regels. Voor jaarlijks weerkerende grote evenementen (Schilderfestival, Markt onder de Linden) een vergunning afgeving voor meerdere jaren.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- Zoeken naar andere vormen van ondersteuning door de gemeente. Dit kan vooral liggen in de sfeer van faciliteren vanuit het gemeentelijk apparaat.
- De gemeente moet niet star, maar flexibel en creatief de regels hanteren, met als motto: niet programmeren, maar faciliteren.
- Lege panden, in het bezit van de gemeente, tijdelijk beschikbaar stellen als atelierruimte voor kunstenaars en werkplaatsen voor (jonge) ondernemers
- De regelgeving rondom vergunningen vereenvoudigen, onzinnige en overbodige regelgeving schrappen. Met brandweer en politie overleggen om regels beter op elkaar af te stemmen.
- Jaarlijks weerkerende evenementen tijdig(!) een vergunning verschaffen voor drie jaar. Een eenvoudig "oplegvel" met kleine wijzigingen moet volstaan.
- Daar waar mogelijk een "bezuinigingsproof" budget afspreken voor vier jaar.
- Selectief omgaan met subsidies. Denk aan opstartpremies, begeleiding cultureel ondernemerschap.
- De collectieve aansprakelijkheidsverzekering voor vrijwilligers, door de gemeente afgesloten, moet blijven bestaan!
- Stichting Poppodium moet een vast onderdak krijgen.

Sport

Visie

Evenals kunst en cultuur drijven de sportverenigingen voor een groot deel op de inzet van vrijwilligers. Zonder ouders en vrijwilligers, die langs de velden aanmoedigen, de bar bedienen, wedstrijden fluiten en zorgen voor het vervoer, zou een groot deel van de sportverenigingen niet meer kunnen bestaan. Maar ook de gemeente is onmisbaar; zij zijn verantwoordelijk voor een goed onderhoud van de sportvelden en sportaccommodaties. Naast sporten in verenigingsverband moet er ook aandacht zijn voor de individuele sporter.

Sport is ontspannend, sociaal en gezond. Het beoefenen van een sport bevordert ons welzijn. Een actieve leefstijl levert immers gezondheidswinst op. Sporten biedt in onze hectische samenleving, naast het werken aan de gezondheid, kans op geslaagde ontmoetingen. D66 is daarom voorstander van het stimuleren van de breedtesport op alle mogelijke manieren.

Het is belangrijk om dieptesport binnen een sportvereniging te huizen, zodat sporters op verschillende niveaus de mogelijkheid krijgen om te worden uitgedaagd. Niet elke sportvereniging is groot genoeg om dit te kunnen bieden. D66 zet in op breedtesport omdat het voor meer Noordwijkers voorziet in hun behoefte. Het accommoderen van talentvolle sporters is een keuze van de vereniging.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Een duurzame toekomst van de sportverenigingen door goed onderhoud van sportvelden en goed uitgeruste accommodaties. Er moet tempo gemaakt worden met de bouw van de nieuwe sporthal aan de Duinwetering.

D66 wil breedtesport de meeste aandacht geven.

Topsport ondersteuning: indirect door te zorgen voor kwalitatief goede accommodaties en incidenteel door subsidiëring van topsportevenementen.

Bij de modernisering of de aanleg van sportvelden, sportaccommodaties en recreatievoorzieningen is afstemming nodig met de andere gemeenten in de regio.

Sport onder allochtonen, mindervaliden, jeugd en senioren stimuleren. D66 wil daarom een speciaal sportbeleid voor deze groepen. Het sociale aspect dat sport mensen biedt mag hierbij niet onderbelicht blijven.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- Voor een goede planning van sportaccommodaties is een langetermijnvisie van 10 tot 20 jaar nodig. D66 wil dat die visie en die planning wordt opgesteld voor de periode 2015-2030.
- Er moeten in de wijken meer trapveldjes en sportkooien komen.
- Scholen en Buitenschoolse opvang ondersteunen bij de inzet voor meer sportbeoefening.
- Daarbij ook samenwerking met de sportverenigingen bevorderen.
- Er komt een 'knipkaart' voor jongeren, waarmee ze bepaalde sporten uit kunnen proberen.
- De gemeente stimuleert en faciliteert daar waar mogelijk. Iedereen moet mee kunnen doen en kansen krijgen.

Hoofdstuk 7: Ruimtelijke Ordening

Visie

De gemeente heeft belangrijke bevoegdheden op het vlak van ruimtelijke ordening. Als gevolg daarvan is zij als eerste overheid betrokken bij de planvorming en vergunningverlening rondom projecten die binnen haar grenzen plaatsvinden. De gemeente werkt binnen de kaders van ruimtelijke plannen zoals structuurvisies en bestemmingsplannen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

De inrichting van het grondgebied van de gemeente is van wezenlijke betekenis voor de leefbaarheid en het aanzien (de aantrekkelijkheid) van ons dorp. Respect voor cultuurhistorische waarden en aandacht voor landschap en groen staan daarbij voorop. Daarbij dient een goede balans te worden gevonden met economische belangen, zoals die gelden voor (de vestiging van) bedrijven, voor vervoer en parkeergelegenheid.

Omdat de vraagstukken op het gebied van de ruimtelijke ordening vaak over de gemeentegrens heen gaan, is nauwe samenwerking met de andere gemeenten in de Duin- en Bollenstreek noodzakelijk en gewenst. D66 vindt dat op het gebied van de ruimtelijke ordening de streekbelangen voorop moeten staan.

D66 ziet een aantrekkelijke openbare ruimte als essentieel onderdeel van het welzijn van mensen. Iedereen heeft dagelijks te maken met de openbare ruimte. Of men wil of niet. De ontwikkeling van openbare ruimte vraagt dan ook om een duidelijke visie en effectief beleid.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

D66 wil, dat groen en duurzaamheid in het R.O.beleid centraal staan.

D66 wil in samenwerking van de andere Duin- en Bollenstreekgemeenten komen tot een meer actieve en toekomstgerichte benadering van de R.O.vraagstukken in de Duin- en Bollenstreek. Het tempo van de herstructurering van de Duin- en Bollenstreek verdient een versnelling. D66 wil daar impulsen voor geven. D66 wil de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) meer bevoegdheden geven, zodat meer daadkracht kan worden getoond en meer voortgang kan worden geboekt met de ruilverkaveling in het buitengebied.

Met regionale samenwerking kan worden voorkomen dat de streek dicht slibt met bebouwing.

D66 koestert de ambitie om ruimtelijke plannen zoals Noordwijk Zeewaardig en De Kern Gezond nu ook daadwerkelijk te realiseren. Ik zie de zee!

D66 ziet kansen om de woningbouwlocatie Bronsgeest tenminste voor een deel in ontwikkeling te nemen zodra de woningmarkt aantrekt.

D66 ziet kansen voor een goede o.v.- en fietsverbinding naar de stations Voorhout en Sassenheim.

Hoe bereikt D66 Noordwijk dit?

- D66 wil één gemeenschappelijk bestemmingsplan voor het buitengebied in de Duin- en Bollenstreek.
- D66 wil een aparte paragraaf over groen en duurzaamheid in alle gebiedsvisies, bestemmingsplannen en andere R.O.-plannen.

- D66 vindt, dat er juist ook in de wijken veel en toegankelijk groen moet zijn. Buurtbewoners moeten daarbij nadrukkelijk worden betrokken.
- ‘Hangplekken’, voor jong en oud waar men elkaar kan ontmoeten zijn daar onderdeel van.
- Het beheer van de openbare ruimte en van het groen moet verder worden verduurzaamd. Daarbij is minimaal gebruik van bestrijdingsmiddelen geboden.
- D66 is voorstander van een gezamenlijk grond- en ontwikkelbedrijf voor de gehele Duin- en Bollenstreek. De GOM zou daartoe kunnen worden uitgebouwd.

Hoofdstuk 8: Wonen

Visie:

Wonen betekent natuurlijk woonruimte voor mensen. Maar wonen betekent meer. Wonen betekent ook plezierig wonen, omdat de juiste voorzieningen dicht bij huis zijn, zoals bijvoorbeeld sporten en scholen. Verder hoort bij wonen een omgeving die kwaliteit uitstraalt en die is ingericht met de mensen in de buurt. Daarbij gaat het, naast de kwaliteit van de woningen zelf, ook om de vraag of er voldoende groen in de wijk is, of het er schoon is, of het er veilig genoeg is voor kinderen om te spelen. Denk hierbij ook aan sociale veiligheid (b.v. bewust geen hangplek voor jongeren voor een supermarkt maken) en fysieke veiligheid (b.v. in de buurt van bouwterreinen).

Bij het bepalen van het woningaanbod moeten we vooral eerst over de grens van de eigen gemeente kijken. Immers, wonen in de Duin- en Bollenstreek is echt een zaak van de regio. Evenwicht tussen vraag en aanbod van de verschillende woningtypen is belangrijk en dat evenwicht is er nu onvoldoende.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Gemeenten krijgen van de Rijksoverheid meer verantwoordelijkheid met betrekking tot de in hun gemeente actieve woningbouwcorporaties. D66 wil dat de gemeente er op aanstuurt dat de woningcorporatie zich zoveel mogelijk richt op haar kerntaak: het bouwen en beheren van betaalbare sociale huurwoningen. Daarnaast blijft een rol van de corporatie bij het realiseren van een prettige leefomgeving natuurlijk wel gewenst.

Voor een goede balans blijven we extra aandacht geven aan sociale woningbouw. Bij de bouw van appartementen voor senioren en starters gaat de voorkeur uit naar waar nodig kleinschalige appartementencomplexen.

In het segment koopwoningen leggen wij accent op grondgebonden woningen tot ca. € 350.000,-

Om verscheidenheid in bouw te stimuleren is D66 sterk voorstander van het uitgeven van kavels. De kavels moeten in verschillende grootte en prijsklassen worden uitgegeven, zodat het bouwen van je eigen huis voor veel Noordwijkers bereikbaar wordt.

Wij bouwen aantrekkelijke (huur)woningen voor senioren om doorstroming uit eengezinswoningen te bevorderen.

D66 ondersteunt ook lokaal de aanpak tegen scheef wonen, waarmee de bestaande voorraad aan sociale huurwoningen weer beschikbaar komt voor de doelgroep.

Met de transformatie van leegstaande kantoren in appartementen ontstaan goede kansen voor starterswoningen, met name voor jongeren. Huurwoningen hebben de voorkeur om doorstroming te bevorderen.

Voor een goede woonomgeving is een connectie tot internet onontbeerlijk. Daarom wil D66 een WIFI netwerk over geheel Noordwijk, zodat inwoners en toeristen gebruik kunnen maken van het krachtigste medium op aarde.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

De nadruk ligt in het volkshuisvestingsbeleid op senioren- en starterswoningen, maar ook het aangepast wonen wordt daarbij niet vergeten. Voor senioren investeren we waar nodig in een woon/zorg combinatie. Flexibel bouwen, waarbij de aard van de woning snel kan worden aangepast aan de doelgroep, zal meer worden toegepast. Transformatie van kansloze kantoren naar (huur)woningen wordt bevorderd.

- Voor senioren worden sociaal vriendelijke concepten toegepast met woningen in gestapelde hofjes.
- Innovatieve en modulaire bouwconcepten worden gestimuleerd, ook om tijdelijk in een acute woningbehoefte te voorzien.
- D66 wil koopgarant constructies en startersleningen aanbieden om koopwoningen (ook voor starters) bereikbaar te maken.
- Het uitgeven van grote en kleine kavels, waarop inwoners volgens vooraf bepaalde regels mogen bouwen. Regels worden tot het minimum beperkt.

- D66 wil koopgarantconstructies en startersleningen aanbieden om koopwoningen (ook voor starters) mogelijk te maken.
- De aanpak van schief wonen begint met inzicht krijgen in de omvang van dit probleem in de gemeente. Vervolgens zal de gemeente actief moeten sturen op het realiseren van (huur)woningen waarnaar doorgestroomd kan worden.
- Bronsgeest wordt (tenminste voor een deel) ontwikkeld voor woningbouw om grote financiële schade voor de gemeente te voorkomen.

- Sociale woningbouw is vaak de minst duurzame bestaande bebouwing. D66 wil met de lokale woningbouwcorporaties afspraken maken met betrekking tot het versneld isoleren van deze woningen. Daarbij moeten woningbouwcorporaties zoveel mogelijk in staat gesteld worden de gedane investeringen terug te verdienen.
- Op nieuwbouwlocaties wordt uitsluitend duurzaam gebouwd.

- Voor de ontwikkeling van de woningbouwlocaties in Nieuw Oost wordt een verantwoorde strategie opgesteld die rekening houdt met de regionale en lokale woningbehoefte, de actuele woningmarktsituatie en de financiële belangen van de gemeente.
- Werkgevers van buitenlandse werknemers worden aangesproken op hun verplichting om hun werknemers fatsoenlijk te huisvesten.

Hoofdstuk 9: Zorg & Welzijn en Sociale Zaken

Bij het schrijven van dit Programma van Kansen is er nog weinig bekend over de 3D-transities naar de gemeenten in 2014/2015. Het is dus moeilijk om daar op dit moment goed op te anticiperen. Het is daarom mogelijk dat inzichten moeten worden bijgesteld gedurende de komende jaren. Met de kennis van nu is dit hoofdstuk geschreven.

Visie:

Wij vertrouwen op de eigen kracht van mensen. Mensen die niet beperkt moeten worden door starre systemen, strikte regels. Vrij om te denken en te doen. Mensen die initiatieven nemen en daarmee vorm geven aan hun eigen leven, aan dat van hun naasten en van de samenleving. Onderling verbonden in vertrouwen, met zorg en verantwoordelijkheid voor elkaar. Wie struikelt wordt op de been geholpen en aangemoedigd om zelfstandig te blijven staan. Wie dit om welke reden niet kan, wordt geholpen en ondersteund.

Overheidstaken op het gebied van Zorg & Welzijn moeten in 2014/2015 door de Gemeente worden uitgevoerd. Daarbij gaat het om taken op het gebied van de Wet Werken naar vermogen/Participatiewet, Jeugdzorg en het onderdeel begeleiding van de AWBZ. (3D) Om deze taken verantwoord te kunnen uitvoeren is bestuurlijke schaalvergroting noodzakelijk. Hiervoor is nauwe samenwerking met omliggende gemeenten in de Duin- en Bollenstreek van belang.

D66 is voorstander van het zoveel mogelijk in één hand houden van alles wat met sociale zaken, zorg, welzijn, jeugd en onderwijs te maken heeft, omdat er veel verbanden tussen die onderwerpen zitten.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Zorg en Welzijn

Iedereen moet zolang mogelijk op eigen kracht en met eigen regie zijn leven en welzijn vorm kunnen geven. Als zorg nodig is staat niet het systeem, maar de burger centraal. Het vaststellen van de zorgbehoefte en de uitvoering daarvan komt zo dicht mogelijk 'in de buurt' tot stand.

D66 zet in op de mogelijkheden die mensen onderling ontwikkelen om elkaar te ondersteunen en bij te staan. De positieve, betrokken burger die openstaat voor zijn omgeving en goed is geïnformeerd over wat er speelt, vormt daarvoor de basis. De gemeente biedt ruimte aan initiatieven die door de 'mensen onderling' worden ontwikkeld. De gemeente stimuleert en faciliteert. Ze zet een beleid in gang dat een goede ondersteuning biedt aan mantelzorgers en vrijwilligers.

Zorgverleners moeten goed opgeleid, goed betaald en met zo min mogelijk bureaucratie in staat worden gesteld om verantwoorde zorg te verlenen. Niet de stopwatch geldt als prestatie-afspraken, maar aandacht, kwaliteit en zorgzaamheid. Initiatieven van zorgverleners of van het middenveld hiertoe krijgen van de gemeente alle kans.

Bij de komende decentralisaties dient optimaal gebruik te worden gemaakt van aanwezige kennis, ervaring en kunde, waardoor niet alles opnieuw hoeft te worden uitgevonden.

Bestaande structuren dienen benut en zo nodig versterkt te worden ten behoeve van de 'nieuwe' uitgangspunten. Het WMO loket verbreden en op locatie inzetten om de laagdrempeligheid te bevorderen. De overheid komt naar je toe.

Een goede afstemming tussen de verschillende voorzieningen in de Duin- en Bollenstreekgemeenten. Gemeenten moeten sturen op "ontschotting" in het belang van de burger in plaats van dat zorgverleners dat doen. Deze regeling moet wat D66 betreft voldoen aan de uitgangspunten, zoals die in Noordwijk zijn opgenomen in de Maatwerklijst voor Noordwijk en die dus meer biedt dan in de Bollenstreek gebruikelijk is.

Zorgverzekeraars de zorg laten inkopen vanuit de regie van de gemeente. Deze zorg aanbieden aan zelfsturende (wijk)teams. Minder bureaucratie en zorg dichterbij huis. Gecentraliseerde kwaliteitsbewaking en klachtafhandeling is voor de burger van belang. Een regionale ombudsman of vertrouwenspersoon kan daarin een belangrijke rol spelen.

Het komt het welzijn van ouderen ten goede als zij zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. D66 wil dat de gemeente hierin helpt met huishoudelijke ondersteuning. Ook zorgt de gemeente wat D66 betreft voor huisvesting van ouderen in de wijken, zodat zij gemakkelijk mee kunnen blijven doen in de wijk waar ze hebben gewoond, en niet te hoeven verhuizen naar een verzorgingstehuis.

D66 is voorstander van het zoveel mogelijk in één hand houden van alles wat met sociale zaken, zorg, welzijn, jeugd en onderwijs te maken heeft, omdat er veel verbanden tussen die onderwerpen zitten. Eén verantwoordelijke wethouder.

Sociale Zaken:

Sociale werkplaatsen gaan grotendeels verdwijnen. Hierdoor wordt een groep kwetsbare mensen hun deelname aan de maatschappij ontzegd. In deze stagnerende economie is het moeizaam om arbeidsgehandicapten op te nemen in het arbeidsproces, maar het is noodzakelijk om deze mensen van een beschutte werkomgeving te voorzien. D66 Noordwijk wil dit regionaal oppakken.

Bedrijven creëren werkgelegenheid, dus begint de D66-agenda op sociaal gebied met het aantrekkelijk maken van de gemeente voor bedrijven. Zo wil D66 meer kansen voor ZZP'ers, bijvoorbeeld door locaties met flexibele werkplekken op te zetten of te bouwen.

In regionaal verband in overleg gaan met de betreffende onderwijsinstellingen om het onderwijs passend te maken bij de drie decentralisaties.

Actief samenwerken met bedrijven en onderwijsinstellingen om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren en om te zorgen voor meer stageplekken, werkervaringsplekken en reguliere banen

Snelle hulp bij schuldproblematiek, zodat verslechtering van de situatie wordt voorkomen. D66 vindt dat bestaande wachtlijsten weggewerkt en nieuwe wachtlijsten voorkomen moeten worden. Als daarvoor onorthodoxe maatregelen nodig zijn, dan vindt D66 dat dit - met privacy-waarborgen - moet kunnen.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- Eén 3D-uitvoeringsorganisatie gevormd door gespecialiseerde ambtenaren in regionaal verband op basis van groot en efficiënt organiseren en ***klein en dichtbij*** uitvoeren.
- Goed 'opgeleide' raadsleden die op basis van kennis en kunde weloverwogen besluiten kunnen nemen, zoals het stellen van kaders en randvoorwaarden, die passen binnen het uitgangspunt van één beleid voor het sociale domein

- Samenvoegen van het budget van de drie decentralisaties, waardoor ontschotting van uitvoering ontstaat.
- Democratische controle d.m.v. een “Regioraad” gevormd door afvaardigingen uit de gemeenteraden van de Duin- en Bollenstreek. Deze bewaakt de besteding van extra middelen voor het doel waarvoor ze bestemd zijn.
- D66 Noordwijk zet in op preventie. Betrokken partijen beter op elkaar afstemmen voor wat betreft zorg. Denk aan politie, jeugdzorg, ouderenbonden, thuiszorg, GGZ, jongerenwerk en politie.
- WMO loket verbreden en flexibel op locatie inzetten, bijv. in de bieb of in de ouderencentra om de laagdrempeligheid te bevorderen.
- Mensen in kwetsbare posities moeten in geval van nood altijd een beroep kunnen doen op professionele ondersteuning.
- D66 bevordert het oprichten van zelfhulpcoöperaties in een wijk. Bewoners helpen elkaar op basis van wederkerigheid.
- Ouderen en alleenstaanden vormen met elkaar kookcirkels.
- Wijkzorgteams i.p.v. de logge bureaucratische thuiszorg.
- De dagbesteding voor mensen die zorg behoeven blijft bestaan, eventueel met een eigen bijdrage. Het ontlast mantelzorgers en leidt er toe dat dementen langer thuis kunnen blijven.

Hoofdstuk 10: Openbare orde en Veiligheid .

Visie

Een progressief veiligheidsbeleid is gericht op echte veiligheid en gefundeerd op rechtvaardigheid voor iedereen. Het verwerpt maatregelen die zorgen voor schijnveiligheid en gaat symboolmaatregelen tegen.

Daadwerkelijke oorzaken van criminaliteit kunnen verminderd of geheel weggenomen worden. Dit vereist effectieve preventieve maatregelen. Voor het overige is symptoombestrijding in de vorm van repressie wel nodig. Dat lost de achterliggende problemen niet op, maar zorgt wel voor minder negatieve effecten op de samenleving.

Veiligheid is niet alleen de verantwoordelijkheid van de overheid; het is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van mensen zelf. Het zijn de mensen die in de publieke ruimte normen stellen en handhaven. De overheid grijpt pas in wanneer dit noodzakelijk is.

Buurtbewoners moeten in de eerste plaats hun eigen en elkaars kinderen kunnen aanspreken op hun gedrag in de openbare ruimte. Opvoeding is immers niet alleen een kwestie tussen kinderen en hun eigen ouders. Een groot deel van het leven van alle kinderen speelt zich af buiten het zicht van de ouders, wat overigens altijd zo geweest is. Dit betekent dat buurtbewoners samen initiatief moeten nemen om de veiligheid in de wijk te waarborgen. De overheid kan deze samenwerking stimuleren, maar niet afdwingen.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

De overheid moet de bewoners actief betrekken bij het opstellen van veiligheidsbeleid. Bewoners weten vaak het beste welke problemen zich in hun eigen wijk manifesteren. Deze samenwerking maakt de politie-inzet effectiever en geeft een grotere verantwoordelijkheid

aan de buurtbewoners zelf. Politie moet zichtbaar aanwezig zijn om bewoners te ondersteunen en om in te grijpen wanneer dat nodig is.

Sociale media zijn interessante middelen om grote groepen mensen te bereiken. Burgernet is een goed voorbeeld van een modern initiatief dat inwoners actief betreft bij de veiligheid in de buurt. D66 vindt dat sociale media vaker ingezet moeten worden bij evenementen en calamiteiten en dat initiatieven als Burgernet ondersteund en uitgebreid moeten worden.

De inrichting van de buitenruimte is voor het veiligheidsgevoel en de objectieve veiligheid van groot belang. De kwaliteit van buitenruimte en straatverlichting blijkt een van de belangrijkste middelen om criminaliteit te bestrijden en veiligheidsgevoel te bevorderen.

Enkele gemeenten zetten instrumenten in om jongeren van bepaalde plaatsen te verjagen, zoals de mosquito.¹ Het probleem van jongerenoverlast wordt daardoor voornamelijk alleen maar verplaatst. Het gebruik van dergelijke middelen leert mensen af zelf het gesprek aan te gaan waardoor het veiligheidsgevoel verder afneemt. Bovendien zijn ze strijdig met het recht van kinderen om vrij in de buitenruimte te kunnen bewegen. Instrumenten als de mosquito moeten verboden worden.

“Veiligheidshuizen” zorgen er voor dat verschillende instanties die zich richten op objectieve en subjectieve veiligheid, goed samenwerken aan een persoonsgerichte aanpak. Doordat ze letterlijk onder één dak de werkzaamheden verrichten vindt vrijwel doorlopend informatie-uitwisseling plaats over zorg en risicojongeren. Dit kan in regionaal verband geregeld worden.

BOA's kunnen de politie ontlasten, vooral in taken die de leefbaarheid betreffen zoals het aanpakken van vuil op straat, parkeerwachten en aandacht voor lichte overlast. De onderlinge samenwerking tussen BOA's en politie dient geïntensiveerd te worden zodat gerichte uitwisseling over optreden kan plaatsvinden. Waar BOA's worden ingezet dient het onderscheid tussen deze handhavers en politieagenten duidelijk te zijn, zowel in taken als in herkenbaarheid op straat.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

De Duin- en Bollengemeenten gaan hun beleid aangaande openbare orde en veiligheid gezamenlijk vormgeven, onderling harmoniseren en gezamenlijk uitvoeren. Met de vorming van de Nationale Politie is ook een nieuwe oriëntatie op de verankering van het veiligheidsbeleid in de lokale democratie noodzakelijk.

D66 wil daarin sturen op de volgende punten :

- Wijkbewoners mee laten praten over prioriteiten binnen de veiligheid
- Verbied instrumenten als 'mosquito's', maar ga met elkaar in gesprek
- Investeer in inrichting en kwaliteit buitenruimte
- Sociale media vaker inzetten en Burgernet verder ontwikkelen en invoeren
- Doorgaan met het project `Veiligheid rondom scholen`.
- Laagdrempelige opvoedingsondersteuning door gemeenten zelf organiseren
- De politie moet als veiligheidspartner zichtbaar blijven in wijken en buurten.
- Duidelijk onderscheid houden tussen taken en uniform voor BOA's en politie.

¹ De mosquito is een apparaat dat tonen uitzendt met een heel hoge frequentie die alleen hoorbaar is voor kinderen en jongeren, bedacht om jeugdoverlast tegen te gaan

Hoofdstuk 11: Verkeer en vervoer

Visie:

Wegennet.

De Duin- en Bollenstreek is een landelijk gebied en automobilititeit zal een belangrijke factor blijven. Een goede ontsluiting is dan ook van vitaal belang voor de economische en toeristische ontwikkeling van de streek. Het is dus noodzakelijk om in regionaal verband te blijven strijden voor een goed wegennet, zowel voor wat betreft de toegangswegen naar de kust als de ontsluitingswegen aan de noordkant en aan de zuidkant van de Duin-en Bollenstreek.

Voorts is het in het kader van het woon/werkverkeer en in het kader van de ontwikkeling van ons toeristisch product van belang om te beschikken over een goed fietspadennet.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

Fiets en Openbaar vervoer

Woon-werk verkeer neemt een belangrijk deel van de verplaatsingen voor haar rekening. Openbaar vervoer dat aantrekkelijk is kan de automobilist verleiden zijn auto te laten staan of om zijn auto of fiets te gebruiken om een OV-station te bereiken

Door de aanleg van station Sassenheim is de bereikbaarheid per trein richting Schiphol en Amsterdam aanzienlijk verbeterd. Om reizen per trein aantrekkelijker te maken, zijn voldoende parkeerplaatsen en fietsenstallingen en een goede ontsluiting per bus vereist. Dit laat bij station Sassenheim nog wel te wensen over.

OV en regionale verkeersstromen vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie, maar het is aan de lokale overheid de provincie te informeren over de behoeften en waar nodig het lobby-instrument in te zetten. Holland Rijnland heeft het goede voorbeeld gegeven door een regionaal investeringsfonds op te zetten om zo bij te dragen aan de oplossing van verkeersproblemen in de regio. D66 is voorstander van het harmoniseren van verkeersegels op rotondes in de regio.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- D66 ondersteunt nadrukkelijk de planvorming voor een goede ontsluiting aan de Noord- en Zuidzijde van de regio. (NOG en Rijnlandroute).
- N 208, N207, N442, N444 en N443 zijn belangrijke wegen voor een goede afwikkeling van het OV. D66 wil streven naar een goede doorstroming van het OV. Vrije busbanen zijn daarvoor een goede mogelijkheid.
- In de regio liggen 3 NS stations. De bereikbaarheid van de stations met het OV moet worden verbeterd. Tegelijkertijd heeft het de voorkeur als deze stations aantrekkelijk worden voor fiets-OV combinaties.
- Fiets en bus zijn een goede combinatie. D66 is voor veilige stalling van fietsen bij bushaltes .
- D66 wil dat er snelle, doorgaande fietsverbindingen worden gerealiseerd van goede kwaliteit tussen Bollenstreek en Haarlem/Leiden,
- Uit het oogpunt van milieu en gezondheid is het zaak het gebruik van de fiets te stimuleren door het aanleggen en goed onderhouden van fietspaden, zowel voor woon/werkverkeer als toeristische doeleinden.
- Fietsverbinding met station Voorhout snel realiseren.
- Ontsluiting bedrijventerreinen in de regio is een punt van aandacht.

Hoofdstuk 12: Bedrijfsvoering en Financiën.

Bedrijfsvoering:

Visie:

Bestuurlijke daadkracht vraagt om ambtelijke slagkracht. De kwaliteit van de bedrijfsvoering van de gemeente is van grote invloed op de prestaties en dienstverlening die de gemeente en de verschillende uitvoeringsorganisaties leveren. Onze zorg betreft de kwetsbaarheid van het ambtelijk apparaat van een relatief kleine gemeente als Noordwijk. De slagkracht en kwaliteit daarvan lopen steeds vaker tegen grenzen aan door de groeiende verwachtingen en de toename van taken. Daarbij komt dat kennis en expertise moeilijk is op te bouwen en te behouden voor een kleine gemeente vanwege de ongunstige concurrentiepositie op de arbeidsmarkt. Het is dus logisch dat de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek op veel beleidsterreinen ambtelijk al samenwerken.

In onze visie moeten we toewerken naar één robuuste ambtelijke organisatie voor de gehele Duin- en Bollenstreek. Dat bestrijdt de kwetsbaarheid, bevordert de professionaliteit, en verhoogt de slagkracht. Bovendien is uit onderzoek gebleken dat een dergelijke organisatie ook nog efficiënter en dus goedkoper is in te richten.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk

D66 wil een samenvoeging van de ambtelijke organisaties van de Duin- en Bollenstreekgemeenten, en voordat het zover is, verregaande ambtelijke samenwerking op alle beleidsterreinen. Niet vrijblijvend en niet alleen om af te stemmen en kennis te delen, maar onderling taken verdelen, en de regie en uitvoering per beleidsterrein dan ook steeds concentreren bij één gemeente. Gemeenten specialiseren zich zo op specifieke terreinen. Samenwerken mag niet leiden tot nog meer ambtelijke afstemming. Per beleidsterrein moeten beleid en uitvoering worden geconcentreerd.

De Bollen4-gemeenten volgen bij de ambtelijke samenwerking/samenvoeging uiteraard het pad van de bestuurlijke toekomst, Noordwijk zal daar zoveel mogelijk bij aan moeten sluiten om niet geheel geïsoleerd te komen staan.

Hoe realiseert D66 Noordwijk dit?

- Een meer actieve en kritische houding van de gemeente als het gaat om het controleren van de bestedingen van subsidies voor voorzieningen.
- Binnen de gemeente het professionaliseren van het bestuurlijke en ambtelijke eigenaarschap en opdrachtgeverschap richting uitvoeringsinstanties en andere gemeenten.
- Maatregelen treffen voor het efficiënter inrichten van processen en voor ondersteuning door inzet van ICT-middelen. Zorgen voor minder verspilling en meer rendement.
- Minder regeldruk en minder toezichtslasten door een slim en sober uitvoeringsbeleid.
- Het ambtelijk apparaat de ruimte geven om zelf zo goed mogelijk de organisatie in te richten. D66 geeft het vertrouwen en de ruimte aan het ambtelijk apparaat om voor voldoende kwaliteit te zorgen. Wij zijn tegen kaderstelling van formatie tot achter de komma.

Beheersbare en gezonde Gemeentefinanciën:

Visie:

D66 staat voor gezonde gemeentefinanciën en een financieel duurzaam evenwicht. Dit betekent een evenwichtige begroting op de korte en lange termijn en een voldoende reserve voor het opvangen van risico's en onvoorziene tegenvallers. Structurele uitgaven moeten worden gedekt door structurele inkomsten en het totaal aan investeringen en grondexploitaties moet vanuit financieel oogpunt beheerst kunnen worden. Voor D66 geldt dat inwoners nooit de dupe mogen worden van te veel ambitieuze projecten die bij elkaar genomen een te groot onbeheersbaar risico vormen.

Gelet op de rijksbezuinigingen en de decentralisaties van nieuwe taken met fors minder budget wordt het gezond houden van de gemeentefinanciën een zware opgave in de komende periode. Het eerlijke verhaal is dat er noodgedwongen keuzes moeten worden gemaakt. Keuzes over een minimaal voorzieningenniveau, en welke bijdrage van inwoners zelf mag worden gevraagd om van voorzieningen gebruik te maken. Maar ook in de investeringen die de gemeente gepland heeft zullen keuzes nodig zijn. D66 maakt die keuzes en kiest dan voor ondersteuning van de kwetsbare individuen binnen de gemeente en het op orde houden van de basis (openbare ruimte, huisvesting, accommodaties, etc.) zonder de franje.

Welke kansen ziet D66 Noordwijk?

D66 wil dat de gemeente altijd een sluitende begroting opstelt langs een bestendige gedragslijn in de grondslagen van de begroting. Het voorzichtigheidsbeginsel moet worden gevolgd. Dit betekent dat niet vooruit wordt gelopen op eventuele positieve resultaten. Het houdt ook in dat over onzekerheden, hun aard en omvang, informatie moet worden verstrekt. Voorzichtigheid is daarbij geboden, dus als het gaat om de financiën dan kiest D66 voor een conservatieve lijn. Dit zorgt er voor dat onvoorziene tegenvallers niet direct leiden tot een lastenverzwaring voor de inwoners en het bedrijfsleven.

D66 wil ook dat de gemeente eerlijk is, duidelijke en bewuste keuzes maakt en deze helder motiveert. D66 wil investeren in en behouden van voorzieningen die inwoners nodig hebben. Politieke ambities zijn niet belangrijker dan het realistisch en verantwoord begroten en doen van uitgaven. Het is de keuze van D66 om niet de risico's van de markt te betalen of af te dekken. Bij nieuwe projecten wordt zorgvuldig overwogen of de gemeente niet onevenredig veel risico loopt.

Hoer realiseert D66 Noordwijk dit?

- Over een hele coalitieperiode afspraken maken over uitgavenkaders voor de programma's.
- Alleen bij de begroting en de tussentijdse rapportages integraal besluiten over vrijval en allocatie van financiën.
- Stoppen met het vrij aandragen van wensen voor uitgaven. Gelet op de economische omstandigheden en de rijksbezuinigingen komen er begrotingsregels voor besteding van de algemene middelen.
- Hanteren van strikte begrotingsdiscipline: extra uitgaven die niet in de begroting zijn opgenomen mogen alleen als deze wettelijk voorgeschreven, onvermijdelijk, of absoluut noodzakelijk zijn.
- Invoeren van strategisch begrotingsbeleid en een investeringsplafond om op de lange termijn de financiën beheersbaar te krijgen.
- Het grondbedrijf als bron van inkomsten: met incidenteel geld structurele uitgaven doen is niet duurzaam, het grondbedrijf moet van actief naar passief.

- Eventuele impulsen vanuit het coalitieprogramma worden incidenteel ter beschikking gesteld en mogen alleen gedurende de periode worden ingezet voor de coalitiedoelstellingen. Er worden geen lange termijn verplichtingen aangegaan.
- De lokale lastendruk drukken. Gemeentelijke belastingen indexeren maar niet verhogen.
- Gemeentelijke heffingen moeten kostendekkend zijn.
- Inwoners betrekken bij bezuinigingen in de toekomst.
- Voldoende vaste reserve behouden voor het afdekken van de risico's.
- Zorgvuldig omgaan met de eenmalige financiële middelen die beschikbaar zijn in onze bestemmingsreserves en de NUON-gelden. Voorkeur heeft deze middelen in te zetten voor structurele verbeteringen en/of structurele lastenverlagingen.

Richtingwijzers D66

De uitgangspunten van D66 zijn vastgelegd in vijf 'Richtingwijzers'. Deze geven richting aan het denken en de ideevorming binnen de partij, maar hebben niet de status van dogmatische waarheden.

1. Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen.

Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden.

Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit.

Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

2. Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit.

Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt.

Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten.

Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

3. Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen.

Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen.

Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van.

Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

4. Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen.

Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving.

De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving.

We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

5. Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst.

Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden.

Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschiedt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.